

Інноваційний розвиток судової молекулярно-генетичної експертизи в умовах цифрової трансформації

Анна Бабченко

кандидат біологічних наук, завідувач відділом досліджень матеріалів, речовин, виробів, біологічних та трасологічних досліджень лабораторії матеріалів, речовин, виробів та біологічних досліджень, Дніпропетровський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, м. Дніпро, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3491-931X>, e-mail: lineanna83@gmail.com

Розглянуто сучасні тенденції інноваційного розвитку судової молекулярно-генетичної експертизи в умовах цифрової трансформації. Проаналізовано вплив впровадження високопродуктивного секвенування ДНК (NGS), технологій штучного інтелекту, автоматизованих лабораторних систем та електронних баз даних на підвищення ефективності експертних досліджень.

Ключові слова: *судова молекулярно-генетична експертиза; цифрова трансформація; ДНК-аналіз; штучний інтелект; геномна інформація; персональні дані; правове регулювання.*

Innovative Development of Forensic Molecular-Genetic Expertise in the Context of Digital Transformation

Anna Babchenko

The theses consider current trends in the innovative development of forensic molecular genetics in the context of digital transformation. The impact of the introduction of high-throughput DNA sequencing (NGS), artificial intelligence technologies, automated laboratory systems and electronic databases on increasing the efficiency of expert research is analyzed.

Keywords: *forensic molecular genetics; digital transformation; DNA analysis; artificial intelligence; genomic information; personal data; legal regulation.*

Зростання кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням біологічних слідів, потребує удосконалення методів ДНК-аналізу. Водночас цифровізація судово-експертної діяльності відкриває нові можливості для інтеграції баз даних ДНК, автоматизованих систем і хмарних технологій, що значно підвищує ефективність розкриття злочинів.

Сучасний розвиток судово-експертної діяльності в Україні відбувається в умовах масштабної цифрової трансформації, що охоплює як державне управління, так і правоохоронну систему. Судова молекулярно-генетична експертиза як один із ключових інструментів доказування зазнає суттєвого впливу інноваційних технологій, що змінюють як методологію досліджень, так і організаційні підходи до їх проведення [1].

Важливим елементом цього процесу є впровадження сучасних технологій аналізу ДНК, зокрема високопродуктивного секвенування (NGS), що дає змогу значно розширити обсяг досліджуваної генетичної інформації та підвищити точність ідентифікації особи [2]. Використання таких технологій сприяє

не лише вдосконаленню експертних досліджень, а й формуванню нових напрямів (наприклад, ДНК-фенотипування).

Цифрова трансформація безпосередньо пов'язана зі створенням і функціонуванням електронних баз даних генетичної інформації. В Україні ключовим нормативно-правовим актом у цій сфері є Закон України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини», що визначає правові засади обробки геномної інформації, порядок формування відповідного реєстру та принципи використання таких даних у правоохоронній діяльності [3]. Він зокрема передбачає знеособлення даних і використання спеціальних ідентифікаторів для забезпечення захисту особи.

Водночас обробка генетичної інформації нерозривно пов'язана із захистом персональних даних. У цьому контексті фундаментальне значення має Закон України «Про захист персональних даних» [4], який регулює правові відносини, пов'язані з обробкою інформації про фізичних осіб, та спрямований на захист їхніх прав і свобод. Він визначає принципи обробки даних, права суб'єктів

персональних даних і передбачає відповідальність за його порушення.

Також важливими є положення Закону України «Про інформацію», який визначає загальні засади інформаційних відносин, а також Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», що регламентує питання забезпечення кібербезпеки та захисту даних у цифровому середовищі. Сукупність цих нормативних актів формує правову основу функціонування цифрових систем у сфері судової експертизи.

Інноваційний розвиток судової молекулярно-генетичної експертизи також пов'язаний із впровадженням штучного інтелекту та методів машинного навчання. Такі технології дають змогу автоматизувати аналіз складних генетичних профілів, підвищити точність інтерпретації результатів та зменшити вплив людського фактора [5]. Особливо це актуально під час дослідження змішаних біологічних слідів.

Значну роль відіграє автоматизація лабораторних процесів, що передбачає використання роботизованих систем, електронних лабораторних журналів і спеціалізованих інформаційних систем управління лабораторіями (LIMS), що забезпечує стандартизацію досліджень, підвищує їх відтворюваність та сприяє інтеграції результатів у єдині інформаційні мережі [6].

Водночас цифровізація породжує нові виклики, поміж яких забезпечення кібербезпеки, запобігання несанкціонованому доступу до генетичних даних і дотримання етичних стандартів їх використання. Генетична інформація належить до чутливих персональних даних, тому її обробка повинна здійснюватися з урахуванням принципів законності, пропорційності та цільового використання [7].

Правове регулювання у цій сфері має динамічний характер і потребує постійного вдосконалення. Зокрема, актуальним є питання гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами у сфері захисту персональних даних і використання біометричної інформації, що сприятиме підвищенню ефективності міжнародного співробітництва у сфері боротьби зі злочинністю.

Не менш важливим аспектом є підготовка кадрів. Сучасний судовий експерт по-

винен мати міждисциплінарні знання, що охоплюють молекулярну біологію, інформаційні технології та правове регулювання, що зумовлює необхідність модернізації освітніх програм і впровадження нових підходів до підвищення кваліфікації фахівців [8].

Отже, інноваційний розвиток судової молекулярно-генетичної експертизи в умовах цифрової трансформації є комплексним процесом, що поєднує технологічні, правові й організаційні аспекти. Впровадження сучасних технологій, удосконалення нормативно-правової бази та забезпечення належного рівня захисту інформації є ключовими умовами підвищення ефективності судово-експертної діяльності та зміцнення правопорядку. З іншого боку, цей розвиток в умовах цифрової трансформації є ключовим чинником підвищення ефективності правосуддя. Подальше впровадження цифрових технологій, автоматизації та штучного інтелекту сприятиме підвищенню якості експертних досліджень і зміцненню системи кримінальної юстиції взагалі.

Перелік джерел посилання

1. Криміналістика : підручник / за ред. В. Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. 752 с.
2. Butler J. M. *Advanced Topics in Forensic DNA Typing: Methodology*. San Diego : Academic Press, 2012. 704 p.
3. Про державну реєстрацію геномної інформації людини : Закон України від 09.07.2022 № 2391-IX (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2391-20> (дата звернення: 20.04.2026).
4. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2297-17> (дата звернення: 20.04.2026).
5. Bright J.-A., Taylor D., Curran J. M. Developing allelic and stutter peak height models for a continuous method of DNA interpretation. *Forensic Science International: Genetics*. 2016. Vol. 21. Pp. 54—64.
6. Goodwin W., Linacre A., Hadi S. *An Introduction to Forensic Genetics*. Chichester : Wiley, 2011. 264 p.
7. Kaye D. H. The Constitutionality of DNA Databasing. *Brooklyn Law Review*. 2006. Vol. 74. Pp. 1—42.
8. Jobling M. A., Gill P. Encoded evidence: DNA in forensic analysis. *Nature Reviews Genetics*. 2004. Vol. 5. Pp. 739—751.